

Sygn. akt III AUa 156/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz (spr.) SSA Aleksandra Urban
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 października 2014 r., sygn. akt VIII U 1244/14

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyznaje M. B. prawo do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym mężu B. B. od dnia 1 marca 2014 roku na stałe.

Sygn. akt III AUa 156/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. B. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) mężu B. B.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła ubezpieczona wnosząc o jej zmianę i przyznanie jej prawa do żadanego świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 28 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, że M. B., urodzona (...), jest wdową po zmarłym w dniu (...) B. B., który - będąc kombatanem wojennym (od 10 grudnia 1984 r.), wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w

Gdańsku Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Gdyni z dnia 9 kwietnia 1992 r. (VIII U 1297/91), został uznany za inwalidę wojennego III grupy od dnia 23 lutego 1990 r.

Pismem z dnia 4 września 2002 r. Urząd (...) poinformował, że decyzją Urzędu (...) z dnia 6 czerwca 2000 r. M. B. utraciła uprawnienia przysługujące wdowie po kombatancie.

W dniu 29 maja 2014 r. M. B. złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu B. B., który zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją został załatwiony odmownie.

Mając na uwadze poczynione ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy uznał, że gdyby B. B. żył to – mocą decyzji Urząd (...) - utraciłby status kombatanta, a tym samym jego uprawnienia podlegałyby weryfikacji i, na mocy art. 26 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1206 j.t. ze zm.), otrzymałby świadczenie na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub w innych przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym. Sąd podkreślił, iż brak jest jakichkolwiek dokumentów, czy innych dowodów potwierdzających działalność wojenną zmarłego, co jest warunkiem niezbędnym do uznania go za inwalidę wojennego. Sąd Wojewódzki w Gdańsku uznając B. B. za inwalidę wojennego oparł się jedynie na tym, iż zmarłemu przysługiwał status kombatanta, który to status potwierdzał, iż brał on udział w działaniach wojennych. A skoro tak, to po utracie takiego statusu, nie sposób uznać, aby stwierdzona u niego niezdolność do pracy miała związek z działalnością wojenną. Brak byłoby zatem podstaw do uznania go za inwalidę wojennego, a tym samym nie spełniałby on przesłanek do przyznania mu prawa do renty inwalidy wojennego, a tym samym takie świadczenie nie mogłoby zostać przyznane jego żonie.

Ze względów wskazanych powyżej, przy uwzględnieniu treści przepisów art. 65 ust. 1, art. 70 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015, Nr 748) oraz art. 12 ust. 1 i art. 26 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1206 j.t.), jak również ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2010 r. Nr 101, poz. 648), Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczynie zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 365 k.p.c. polegające na uznaniu przez Sąd I Instancji że brak jest jakichkolwiek dokumentów, czy innych dowodów potwierdzających działalność wojenną zmarłego B. B., co jest niezbędne do uznania go za inwalidę wojennego - w sytuacji istnienia prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 9 kwietnia 1992 r. (VIII U 1297/91), który zgodnie z w/w artykułem wiąże Sąd, i który uznał B. B. za inwalidę wojennego trzeciej grupy w rozumieniu art. 7 ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin (Dz. U. nr 9. poz. 89)
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 § 1 pkt 3 powołanej ustawy - polegający na odmowie przyznania dochodowego świadczenia żonie zmarłego inwalidy wojennego, w sytuacji gdy wszystkie przesłanki będące podstawą do jego uzyskania zostały spełnione.

Powołując się na wskazane zarzuty, apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Swoje stanowisko skarżąca wyczerpująco i szczegółowo uzasadniła wskazując stosowne argumenty na jego poparcie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczynie zasługiwała ma uwzględnienie skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i przyznaniem M. B. prawa do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym mężu B. B. od dnia 1 marca 2014 r. na stałe.

Spór w analizowanej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 23 czerwca 2014 r. zasadnie odmówił M. B. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...). inwalidzie wojennym -

mężu B. B. z uwagi na fakt, że na mocy decyzji nr (...) z dnia 6 czerwca 2000 r. wydanej przez Urzędu (...) ubezpieczona utraciła uprawnienia przysługujące wdowie po kombatancie.

Sąd Okręgowy rozważając zasadność odwołania wnioskodawczynie, w kontekście podniesionej przez pozwanego argumentacji, dysponując prawidłowo zgromadzonym i pełnym materiałem dowodowym, dokonał jego nieprawidłowej oceny, co z kolei skutkowało błędnymi ustaleniami faktycznymi oraz nieprawidłową subsumcją prawną, która stała się podstawą do wydania zaskarżonego orzeczenia.

Analizując trafność podniesionych przez wnioskodawczynię w apelacji zarzutów, Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności zobowiązał ubezpieczoną do złożenia posiadanych dokumentów dotyczących weryfikacji uprawnień kombatanckich po zmarłym mężu.

W odpowiedzi na zobowiązanie Sądu, pełnomocnik skarżącej wskazała, że B. B. wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku (sygn. akt VIII U1297/91) wydanym w dniu 9 kwietnia 1992 r. został uznany za inwalidę wojennego III grupy począwszy od 23 lutego 1990 r. Uprawnienia kombatanta B. B. nabył w 1984 r. Następnie, decyzją Urzędu (...), w ramach przeprowadzonej weryfikacji w 1999 r., wdowa po B. B., 11 lat po jego śmierci, została pozbawiona uprawnień kombatanckich.

Pozwany, odnosząc się do faktów przedstawionych przez apelującą wskazał, iż w jego ocenie zarówno argumentacja skarżącej, jak i dołączone do pisma ubezpieczonej dokumenty, tj. zawiadomienie o wszczęciu postępowania z dnia 16 września 1999 r., decyzja Urzędu (...) z dnia 4 września 2002 r., decyzja Urzędu (...) z dnia 26 września 2003 r., odpis wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdyni – Wydziału VIII Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 kwietnia 1992 r., zaświadczenie ZUS nr 34 z dnia 23 grudnia 2004 r. oraz kserokopia legitymacji emerytalnej ubezpieczonej, pozostają bez wpływu na stanowisko organu rentowego, bowiem jedynie potwierdzają, iż M. B. nie przysługują uprawnienia wdowy po kombatancie.

Sąd Apelacyjny analizując trafność zarzutów apelacji uznał, że - wbrew twierdzeniom pozwanego - zasługują one na uwzględnienie.

Na wstępie podkreślić należy, iż zmarły mąż wnioskodawczynie na mocy wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 9 kwietnia 1992 roku sygn.. akt VIII Un1297/91 otrzymał prawo do renty inwalidy wojennego III grupy od 23 lutego 1990 r. Podstawą wydania tego orzeczenia były ustalenia dokonane przez Sąd Okręgowy, iż B. B. brał udział w walkach obronnych w wojsku polskim w 1939 r. i przebywał w obozie jenieckim. W 1939 r. doznał ran postrzałowych prawego ramienia palców prawej ręki od 1-3. W aktach rentowych na str. 137 znajduje się zaświadczenie lekarskie potwierdzające tę okoliczność podpisane przez lekarza(...).

W aktach sprawy znajduje się również legitymacja wystawiona przez (...) potwierdzająca udział męża wnioskodawczynie w wojnie obronnej we wrześniu 1939 r. (odpis leg. również karta 72 akt sądowych). Dodatkowo zwrócić należy uwagę, iż na karcie 126 akt rentowych znajduje się dokument potwierdzający pobyt w obozie jenieckim.

Decyzją Kierownika Urzędu (...) z dnia 26 września 2003 r. (karta 68 akt sądowych) została utrzymana w mocy decyzja z dnia 15 maja 2003 r. o odmowie uchylenia decyzji o pozbawieniu uprawnień kombatanckich. Z uzasadnienia tej decyzji jednoznacznie wynika, iż ubezpieczona została pozbawiona uprawnień wdowy po kombatancie w związku z działalnością zmarłego męża w organach Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944-1956. Przedmiotowa decyzja nie pozostawała w żadnym związku z działalnością B. B. w okresie wojny we wrześniu 1939 roku.

Bezsporne w sprawie pozostaje to, iż M. B. urodzona (...) spełniała w chwili śmierci męża B. B. tj. w dniu (...) przesłanki konieczne do przyznania prawa do renty po zmarłym inwalidzie wojennym określone w art. 24 ustawy 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 840).

Sąd zauważa, że podnoszona przez skarżącą kwestia zasadności pozbawienia osoby pobierającej przyznaną przed dniem 1 stycznia 1991 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i

wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.) rentę inwalidy wojennego była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w uchwale składu 7 sędziów z dnia 21 października 1997 r. (III ZP 8/97, OSNP 1998/2/50, Prok.i Pr.-wkl. 1998/1/51, OSP 1998/3/49, M.Prawn. 1998/1/6), zaprezentował pogląd, że osoba taka nie może być jej pozbawiona z mocy art. 25 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.). A skoro tak, to również M. B. – jako żona zmarłego inwalidy wojennego – nie może zostać pozbawiona prawa do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego orzeczenia dokonał szczegółowej interpretacji przepisów związanych z omawianym zagadnieniem, prezentując ostatecznie stanowisko – które Sąd meriti w całej rozciągłości podziela i przyjmuje za własne – że utrata przez osoby wymienione w art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach, statusu kombatanta i związanych z nim uprawnień, których źródłem jest ustawa o kombatantach, jest niewątpliwie wyrazem dezaprobaty dla działalności tych osób, uznanej przez ustawodawcę za niemoralną. Osoby te zostały więc pozbawione zaszczytnego tytułu kombatanta i uprawnień z nim związanych. Nie ma jednak podstaw prawnych do pozbawienia ich także prawa do renty inwalidy wojennego, którą otrzymali na podstawie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych.

Sąd Najwyższy wskazał w szczególności, że prawo do renty inwalidy wojennego reguluje ustawa z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.). Ustawa ta, tak jak poprzednio obowiązująca ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 11 ze zm.), nie zawiera pojęcia „kombatant”, a tylko „inwalida wojenny” i „inwalidztwo powstałe w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych”. W stosunku do renty inwalidy wojennego ustawa ta nigdy nie odnosiła i nadal nie odnosi pojęcia „uprawnienie kombatanckie”. Inwalidzi wojenni uznani zostali za kombatantów dopiero z mocy ustawy z dnia 23 października 1975 r. o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatantów i więźniów obozów koncentracyjnych (Dz. U. Nr 34, poz. 186), co zostało następnie potwierdzone w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów (Dz. U. Nr 16, poz. 122) oraz w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. Ustawowe zaliczenie inwalidów do kręgu kombatantów nie oznacza jednak, że prawo do pobierania renty inwalidy wojennego jest uprawnieniem kombatanckim, to znaczy takim, którego źródłem jest jedna ze wskazanych wyżej ustaw o kombatantach. Te ustawy natomiast przyznały inwalidom wojennym dodatkowe uprawnienia przewidziane dla wszystkich kombatantów.

Sąd Najwyższy zaznaczył - co również podnosiła zarówno pełnomocnik wnioskodawczyni w piśmie z dnia 14 lipca 2015 r., jak i sama skarżąca w oświadczeniu z dnia 14 stycznia 2016 r. - że pojęcia „kombatant” i „inwalida wojenny” nie są pojęciami tożsamymi. Utrwalony jest pogląd, że nie każdy kombatant jest inwalidą wojennym. Jeżeli zaś chodzi o inwalidę wojennego, to wprawdzie najczęściej inwalida wojenny jest kombatantem, ale występują także sytuacje, że nie odpowiada on pojęciu kombatanta, co oznacza, iż jego działalność, w wyniku której stał się inwalidą, nie jest działalnością kombatancką w rozumieniu przepisów o kombatantach.

W stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach, ani w doktrynie ani w orzecznictwie sądowym nie było wątpliwości, że źródłem prawa do renty inwalidzkiej wojennej dla kombatantów będących inwalidami wojennymi są przepisy regulujące uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych, tj. przepisy ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Taki wniosek był wyprowadzony z brzmienia art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 października 1975 r. o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatantów i więźniów obozów koncentracyjnych, a następnie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów. Powołane przepisy mają charakter deklaracyjny, albowiem nie stwarzają one dla inwalidów wojennych (wojskowych) żadnego prawa w zakresie objętym ustawą o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, a jedynie stanowią potwierdzenie przysługujących im praw na podstawie tej ustawy. Deklaracyjny charakter ma również art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, z którego wynika, że kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi oraz pozostałym po nich członkom rodziny przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych oraz ich rodzin. Te

osoby mają zatem przyznawane renty inwalidy wojennego na podstawie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych a nie ustawy o kombatantach.

Jak podkreślał Sąd Najwyższy ustawa z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ustawa z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach są aktami prawnymi równorzędnymi, z tym, że przepisy ustawy o kombatantach są późniejsze i - pod względem podmiotowym - mają charakter przepisów ogólnych (odnoszą się do wszystkich osób w niej wymienionych), natomiast przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych mają charakter przepisów szczególnych (odnoszą się tylko do inwalidów wojennych i wojskowych). Nie ma podstawy do wniosku, że ustawa z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach jest ustawą „nadrzędną” w stosunku do ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i że jej przepisy mogą niejako „automatycznie” uchylać jej przepisy. Zmiana przepisów ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych może zatem nastąpić tylko w drodze wyraźnej zmiany ustawowej. Słuszności tego stanowiska dowodzą dokonane ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) zmiany w ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, już po wejściu w życie ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach, których celem było dostosowanie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych do ustawy o kombatantach. Ustawa z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji weszła w życie z dniem 15 listopada 1991 r., a więc blisko rok po wejściu w życie ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach. Przez ten czas przepisy ustaw o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i o kombatantach w zakresie wskazanym w powołanej ustawie nie były zsynchronizowane. Dokonanie w ustawie o zaopatrzeniu inwalidów wojennych zmian dowodzi słuszności stanowiska, że zmian tej ustawy nie można domniemywać. Muszą one następować na mocy konkretnego przepisu odnoszącego się do tej ustawy i wynikać z jego treści. Dlatego pozbawienie prawa do renty inwalidy wojennego, przyznanej na mocy tej ustawy, mogłoby nastąpić w wyniku wyraźnego przepisu. Taki przepis mógłby być zawarty nawet w ustawie o kombatantach, ale treść jego powinna być jednoznaczna. Ustawodawca może pozbawić praw nabytych szczególnie wówczas, jeżeli uznaje je za nabyte niesłusznie, ale przepis, będący wyrazem takiej woli ustawodawcy musi być sformułowany w sposób jasny, nie nasuwający wątpliwości. Wymaga tego zasada bezpieczeństwa prawnego.

Osoby będące inwalidami wojennymi w rozumieniu ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, których źródłem prawa do tego świadczenia jest ta ustawa, nie musiały i nadal nie muszą, wykazywać się posiadaniem uprawnień kombatanckich, o których jest mowa w kolejnych ustawach o kombatantach. Żaden przepis ustawy z dnia 29 maja 1974 r. nie zawiera bowiem takiego wymagania. Natomiast - niewątpliwie - posiadaniem takich uprawnień muszą legitymować się osoby, których źródłem prawa do renty przewidzianej w powołanej ustawie były (i są nadal) przepisy kolejnych ustaw o kombatantach. Ma to istotne znaczenie dla dokonania prawidłowej wykładni zawartego w art. 25 ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach określenia „uprawnienia kombatanckie”. Przeprowadzona wykładnia art. 4 ustawy o kombatantach z 1975 r., art. 9 ustawy o kombatantach z 1982 r. i art. 12 ustawy o kombatantach z 1991 r. uprawnia do wniosku, że określeniem tym nie jest objęta renta inwalidy wojennego przyznana na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ponieważ to świadczenie nie było - i nie jest - związane ze spełnianiem wymagań dotyczących posiadania uprawnień przewidzianych w tychże ustawach. Określeniem tym natomiast objęte są renty inwalidzkie osób, które nabyły prawo do takich świadczeń na podstawie kolejnych ustaw o kombatantach, oraz uprawnienia przyznane wszystkim osobom, które uzyskały dotychczas status kombatanta, przewidziane w tych ustawach.

Ani w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego ani Trybunału Konstytucyjnego nie rozważano, jak należy rozumieć pojęcie „uprawnienia kombatanckie”. W uchwale Sądu Najwyższego z 21 grudnia 1993 r., II UZP 25/93 (OSNCP 1994 z. 11 poz. 200), jak i w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z 15 lutego 1994 r., K. 15/93, (OTK 1994 - część I, poz. 4) powtarza się określenie zawarte w przepisach. Jeżeli chodzi o uchwałę Sądu Najwyższego, to z uwagi na treść pytania prawnego nie występowała wówczas potrzeba rozważania tego problemu, bowiem uchwała dotyczyła stosowania art. 25 ust. 2 pkt 1 ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach, tj. samej zasady pozbawiania uprawnień kombatanckich, a nie zakresu tego pozbawienia. Rozważania takiego nie zawierają także inne orzeczenia Sądu Najwyższego, w tym wyroki w sprawach: III ARN 98/95, III ARN 21/96 i III ARN 3/96 (OSNAPiUS 1996 nr 22, poz. 327, 328 i 329).

Przepis art. 25 ustawy z 24 stycznia 1991 r. jest przepisem przejściowym, regulującym sytuację prawną osób, które uzyskały określone uprawnienia kombatanckie na podstawie dotychczasowych przepisów. Tymi dotychczasowymi przepisami były przepisy ustawy z dnia 29 maja 1982 r., a poprzednio ustawy z 23 października 1975 r. Skoro zaś - jak wyżej wykazano - źródłem prawa do renty inwalidy wojennego dla kombatantów będących inwalidami wojennymi są przepisy regulujące uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych, a nie przepisy kolejnych ustaw o kombatantach, to uprawniony jest wniosek, że takie renty nie mogą być objęte określeniem „uprawnienia kombatanckie” z art. 25 ustawy z 24 stycznia 1991 r. Za takim stanowiskiem przemawia także art. 26 tejże ustawy, który wyraźnie stanowi, że osoby, o których mowa w art. 25, pozbawione prawomocną decyzją uprawnień kombatanckich, tracą uprawnienia wynikające z ustawy. W przypadku inwalidów wojennych chodzi więc tylko o uprawnienia przyznane na podstawie tej ustawy.

Utrata przez osoby wymienione w art. 25 ust. 2 statusu kombatanta i związanych z nim uprawnień, których źródłem jest ustawa o kombatantach, jest niewątpliwie wyrazem dezaprobaty dla działalności tych osób, uznanej przez ustawodawcę za niemoralną. Osoby te zostały więc pozbawione zaszczytnego tytułu kombatanta i uprawnień z nim związanych. Nie ma jednak podstaw prawnych do pozbawienia ich także prawa do renty inwalidy wojennego, którą otrzymali na podstawie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych. Pozbawienie takie - jak wyżej podkreślono - musiałoby mieć podstawę w wyraźnym przepisie prawa, zawierającym wskazanie, że chodzi także o rentę inwalidy wojennego. Dodatkowym argumentem przemawiającym za takim stanowiskiem jest zaopatrzeniowy charakter tego świadczenia. Renta inwalidy wojennego jest w polskim systemie prawa świadczeniem szczególnym. Nie jest ono bowiem przyznawane ani na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, ani też innych przepisów o ubezpieczeniu społecznym, które określają szereg wymagań, od łącznego spełnienia których uzależnione jest przyznanie przewidzianych świadczeń rentowych. Natomiast przyznanie renty inwalidy wojennego jest uzależnione wyłącznie od występowania inwalidztwa, z tym, że musi ono pozostawać w związku z działaniami wojennymi lub mającymi taki charakter. Stanowi więc ze strony Państwa sui generis rekompensatę za utraconą zdolność do zatrudnienia i zarobkowania. W tym sensie zatem ma charakter odszkodowawczy, co podkreślano niejednokrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (tak wyrok II UKN 112/90, oraz uchwały: II UZP 112/92, II UZP 4/92, II UZP 9/92 i II UZP 12/92).

Ustawa z 24 stycznia 1991 r. została znowelizowana ustawą z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i powojennych (Dz. U. Nr 68, poz. 436). W znowelizowanym art. 26 po wyrazach „z ustawy” dodano wyrazy „z wyjątkiem uprawnień, o których mowa w art. 12”. ***Oznacza to, że osoby wymienione w art. 25, pozbawione prawomocną decyzją uprawnień kombatanckich, zachowują jednak uprawnienia określone w art. 12 ustawy, a tym samym prawo do renty inwalidzkiej wojennej.*** Dlatego aktualne brzmienie art. 26 może stanowić dodatkowy argument dla stanowiska, że ***osoby wymienione w art. 25, które otrzymały przed 1 stycznia 1991 r. renty inwalidzkie wojenne z ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych (która to ustawa stanowiła źródło prawa ich świadczeń), zachowały prawo do tej renty także po wejściu w życie ustawy z 24 stycznia 1991 r. Osoby te nie są więc objęte dyspozycją art. 3 ustawy z 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach.*** Powyższy przepis natomiast niewątpliwie odnosi się do osób, których źródłem prawa do renty inwalidzkiej przewidzianej w ustawie o zaopatrzeniu inwalidów wojennych były przepisy kolejnych ustaw o kombatantach.

Przekładając powyższe rozważania prawne na grunt analizowanej sprawy, Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że skoro B. B. nabył uprawnienia do renty inwalidy wojennego na mocy art. 7 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, począwszy od dnia 23 lutego 1990 r., co wynika z prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Gdyni z dnia 9 kwietnia 1992 r., wydanego w sprawie VIIIU 1297/91, to pozbawienie go aktualnie decyzją Urzędu (...)statusu „kombatanta”, pozostaje bez znaczenia dla uprawnień M. B. do świadczenia rentowego po zmarłym mężu. Podkreślić bowiem należy, że przyznanie B. B. prawa do renty inwalidy wojennego wynikało wyłącznie z faktu, iż rozpoznane u niego przez biegłych inwalidztwo, pozostawało w związku z działaniami wojennymi lub mającymi taki charakter. Mało

tego źródłem prawa B. B. do renty inwalidy wojennego były przepisy regulujące uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych, a nie przepisy kolejnych ustaw o kombatantach - na które powoływał się pozwany w odpowiedzi na odwołanie - dlatego też zasadny jest wniosek, że jego uprawnienie do renty nie może zostać objęte określeniem „uprawnienia kombatanckie” z art. 25 ustawy z 24 stycznia 1991 r. Podkreślić raz jeszcze należy, że prawo do renty inwalidy wojennego (do którego uprawniony był mąż wnioskodawczyni) reguluje ustawa z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.), która – podobnie jak poprzednio obowiązująca ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 11 ze zm.) - nie zawiera pojęcia „kombatant”, a tylko „inwalida wojenny” i „inwalidztwo powstałe w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych”. Powołana ustawa nigdy nie odnosiła i nadal nie odnosi pojęcia „uprawnienie kombatanckie” do renty inwalidy wojennego. A skoro tak, to wydanie przez Urząd (...) decyzji pozbawiającej B. B. statusu kombatanta (nie zaś inwalidy wojennego) i związanych z nim uprawnień, nie daje pozwanemu podstaw prawnych do pozbawienia jego żony prawa do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny dzieląc argumenty zaprezentowane przez skarżącą w apelacji i uznając wyrok Sądu I instancji za błędny, na mocy art. 385 k.p.c., przy uwzględnieniu treści art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2014 r., poz. 1206), art. 65 ust. 1, art. 70 i art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748) przyznał M. B. prawo do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym mężu B. B., począwszy od 1 marca 2014 r., tj. od miesiąca, w którym został złożony wniosek (23 marzec 2014 r.) na stałe.

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Lucyna Ramlo SSA Aleksandra Urban